

SAÇ BOYALARI İLE GELİŞEN DERMATOZAR (x)

Dr. Ayten URAL (xx)

Dr. Orhan ÖZGÖZTAŞI (xxx)

ÖZET

Bu çalışmada saç boyası dermatozları incelendi. Saç boyası dermatitlerinin çoğu allerjik kontakt dermatit idi.

Saç boyası dermatitli hastalara ve 20 kontrol grubuna kapalı yama testi uygulandı. Test sonuçları on hastada pozitif reaksiyon gösterdi.

GİRİŞ

Saç boyaları, saçın tabii (naturel) rengini değiştirmek ve beyaz saça istenilen rengi vermek için kullanılan kozmetik preparatlardır. Saç renginin değiştirilmesinde bitkisel (kına), metalik (gümüş, kurşun ve bakır bileşikleri) ve sentetik (paraphenillendiamin, nitro boyalar, asid boyalar) boyalardan yararlanır (1,2). Bu preparatlar saça ve saçlı deriye zarar vermeyecek şekilde hazırlanmakta ve kontrolleri yapılmaktadır (3,4). Günümüzde oldukça sık kullanılan bu boya ile primer iritan reaksiyonlar, allerjik dermatit, ışık duyarlılığı, folliküler ve granülatöz reaksiyonlar, saç kırılmaları, perkutan absorpsiyon, mutagenik, teratogenik ve kanserojenik etkiler görülebilir (5,6,7).

Polikliniğimize başvuran hastalar arasında kontakt dermatit olgularına sık rastlanılmış olması bize bunların içerisinde saç boyalarının ne derecede rol oynayabileceğini araştırma fikrini verdi.

MATERYAL VE METOD :

Materyalimizi çeşitli saç boyası hikayesi bulunan 12 hasta ve 20 sağlıklı kontrol grubu (10 erkek, 10 kadın) oluşturmaktadır. Tümüne gelişigüzel seçilmiş iki saç boyası ile saç boyalarının terkiplerine girebilen maddelerden bulabildiğimiz maddeleri yama testi şeklinde uyguladık.

(x) Bu araştırmanın ön çalışmaları 1982 yılı IX. ulusal Dermatoloji Kongresinde bildirilmiştir.

(xx) Prof. Dr. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Dermatoloji Anabilim Dalı Başkanı.

(xxx) Tıp Fakültesi Dermatoloji Anabilim dalı Araştırma görevlisi.

Teknik: 1 cm² gaz bezi, 2 cm² selefon kağıdı ve 1 cm genişliğinde flaster kullanıldı. Test maddeleri olarak paraphenylandiamine hydrochloride (% 1 vazelinle), pyrogallol (% 3 sudaki eriyiği), amonyak (% 3 sudaki eriyiği), sodium thiosulfate (% 5 sudaki eriyiği) ve bakır sulfat (% 5 sudaki eriyiği) alındı. Tüp içerisindeki saç boyaları her olguda ayrı olmak üzere eritilmiş hidrojen peroksit tableti ile karıştırılarak-hazırlandı. Testler hasta ve kontrollerde sırt derisine longitudinal olarak uygulandı. Sonuçlar 48 ve 72 sat sonra okundu. Test sonuçları test maddeleri uygulanan yerde gözlenen belirtiler, reaksiyon yoksa (-), eritem (+), Eritem ve papul (++), eritem papul ve vezikül (+++) ve ödem vezikül ve bül (++++) olarak değerlendirildi.

BULGULAR :

Çalışma materyalimizi oluşturan 12 vak'ının üç (% 25) ü erkek, dokuz (% 75) u kadın idi. Elleriinde kontakt dermatiti olan iki erkek hasta ve yaygın urtikaryel lezyonları olan bir kadın hasta kuafördü. Boynunda, kulak arkalarında, yüzünde likenoid erupsiyonları ve göz kapaklarında ödem olan erkek hasta memur, diğer kadınlar ev hanımı idi. Kadın hastaların beşinde alında, kulak arkalarında, boyunlarında ve omuzlarda allerjik kontakt dermatit gelişmişti. Bu lezyonların boyamayı takiben birkaç saat içinde meydana geldiği öğrenildi. Bunlardan üçü saçlarını boyattıktan hemen sonra bir süre güneşte kalmışlardı. İki kadın hastada saçlı deride şiddetle kaşıntı hissi ve göz kapaklarında ödem, diğer kadın hastalarda ise likenoid lezyonlar vardı.

Kuvvetli bir duyarlıdırıcı olan parafenilendiamin'e beşi kadın, biri erkek % 50 hastada ve dördü kadın, biri erkek % 25 kontrolde pozitif reaksiyon görüldü (+++). Amonyaga karşı dört kadın kontrolde pozitif (++), test sonucu elde ettik (% 20). Parafenilendiamin'e pozitif reaksiyon veren iki kadın kontrolde amonyakarsıda pozitif reaksiyon görüldü. Pyrogallol'a karşı bir erkek hasta ve bir kadın kontrolde pozitif (+++) reaksiyon gelişti. Sodium thiosulfate a karşı bir erkek hastada pozitif (++) reaksiyon gözlemlendi. Pyrogallol ve sodium thiosulfate'e karşı duyarlı olan erkek hastalar kuafördü. Bakır sülfat ile bir erkek hasta ve iki kontrolde pozitif (+++) test sonucu elde ettik. Bir erkek ve iki hanım hastada (% 25) iki ayrı saç boyasına karşı duyarlılık (++) saptadık.

TARTIŞMA :

Olgularımızın yedisinde saç boyaları ile allerjik dermatit gelişmişti. Dört yıl içerisinde polikliniğimize gelen total kontakt dermatitli sayısı 2776 idi (8). Bunun % 0,25 i saç boyası dermatiti idi. Bu oran Japonyada yapılan bir araştırma (9) ki orana eşitti. Kuaför olan iki erkek hastamız saç boyarken eldiven kullanmalarına rağmen ellerinde kontakt dermatit gelişmişti. Sentetik kalıcı saç boyalarına karşı allerjik reaksiyonlar gelişebilir (10,11). PPDA bileşiklerinin likenoid eripsi-

yonlar oluşturduğu bildirilmiştir (3,9). İki olgumuzda bu tip lezyonlar vardı. Üç hastamızda gördüğümüz göz kapaklarında ödem bazen immimedied tip aşırı duyarlılık bulgusu olabilir (12). Paradiamine bazlı oksidatif boyalar duyarlılık yaparlar. Boyamadan sonra saçlı deride kaşıntı yahut göz kapaklarında ödem görülür (13). Parafenilendiamin'e pozitif reaksiyon veren iki kadın kontrolde amonyağa karşıda pozitif reaksiyon çapraz duyarlılığı göstermektedir. Bakır tuzları metalik saç boyalarının-terkibine giren metallere dendir. Buna karşıda ender olarak duyarlılığın gelişebileceği bildirilmiştir (14). Bakır sülfata duyarlılık gösteren bir erkek hasta iki ayrı saç boyasına karşıda duyarlılık gösterdi.

SUMMARY

Dermatoses due to hair dyes

In this study we have examined dermatoses due to hair dyes. Most cases with hair dye dermatitis showed typical allergic contact dermatitis.

Clased patch tests performed on twelve hair dye dermatitis patients and 20 control groups using various dye indermediates and modifiers. The results of patchtests of these chemicals ten patiens showed positive reactions

KAYNAKLAR :

- 1- Wall, F.E.: Bleachen hair coloring. and dyeremovor in cosmetics science and technology Ed. by. M.C. Balsam and Edward sagarın. Wiley intercience New york, 1972, 279-343.
- 2- Corbett, J. F., and Merkert, J. I.: hair coloring, İn year book of Dermatology Ed. by. Frederich D. Malkinson and Roger, W. P. Year book Medical Publichere Chicago. 1974. 30.
- 3- Fisher, A.A.: Contact Dermatit. 2nd ed. Lea and Febiger, philadelyphia 1973 289-290.
- 4- Alpmen, G. B.: Kozmetik preparatlar. İstanbul Nurettin Uycan matbaası 1978. S. 99-106.
- 5- Engasser, PG and maibach Hİ.: Cosmotics and dermatology: hair dye toxicology in Recent advances in Dermatology 6 Ed. by Arthur J. Rook and Howard IM. churchill livingstone london 1983. 127-155.
- 6- Mailbach, H. I. Leaffer, M. A. and skinner, W. A.: percutaneous penetration following use of hair dyes. Archives of Dermatology III: 1444-1445. 1975.
- 7- Kirkland, D.J., Lawler, S. D. and Venitt: S.: Chromosomal damage and hair dyes. Lancet 2: 124-128. 1978.

- 8- Ural, A. Güngör, K.: Kontakt Dermatit (Baskıda)
- 9- İshihara, M.: Some skin problems due to hair preparation, in Hair Research, Ed. by orfanos, montagna. stüttgen. Springer verlag Berlin 1981 pp. 536-542.
- 10- Reiss, F. and Fisher, A.A.: Is hair dyed With para phenylendiamine allergenic? Archive of Dermatology 109: 221-222. 1974.
- 11- Corbett, J. F.: Hair dye toxicity, in Hair Research. Ed. by orfanos, montagna-stüttgen. Springer Verlag Berlin 1981 pp: 529-535.
- 12- Epstein, WI., Taylor, M.K.: Experimental sensitization to paraphenylenediamine and paratuluenediamine en man. Acta Derm Venereal (Suppl 85) 59: 55. 57. 1979.
- 13- Spinase, J. B.: Reaction to hair products in Hair Resead Ed. by Orfanos montagna. stüttgen springer verlag Berlin 1981 pp. 543-547.
- 14- Bergfeld, W. F.: the side effects of hair products on the scalp and air. In Hair reseacrh ed. by orfanos. Mantogna. stüttgen. springer verlag Berlin. 1981. pp. 507-512.